

การติดตามผลการรักษาด้วยฟันเทียมล่างคร่อมรากฟันเทียมฟันยิ้ม

ดนัย ยอดสุวรรณ* จุฬาลักษณ์ สดสุชาติ** วาสิตา คำเหม็ง***

บทคัดย่อ

การติดตามผลการรักษาด้วยฟันเทียมล่างคร่อมรากฟันเทียมฟันยิ้ม โดยศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบดเคี้ยว แรงกัดสูงสุด และระดับความพึงพอใจของผู้ใส่ฟันเทียมทั้งปากก่อนและหลัง การรักษาด้วยรากฟันเทียมฟันยิ้มเป็นเวลา 1, 6 และ 12 เดือน จำนวน 10 คน ศึกษาประสิทธิภาพการบดเคี้ยวโดยเปรียบเทียบน้ำหนักวัดทดสอบเทียบที่ผ่านการเคี้ยวก่อนและหลัง การรักษาด้วยฟันเทียมล่างคร่อมรากฟันเทียมฟันยิ้ม ศึกษาแรงกัดสูงสุดโดยหาค่าเฉลี่ยแรงกัดสูงสุดที่ฟันกรามซี่ที่หนึ่ง และศึกษา ระดับความพึงพอใจโดยให้ตอบแบบสอบถามระดับความพึงพอใจปรับปรุงสำหรับผู้ป่วยไร้ฟัน และแบบสอบถามความพึงพอใจทั่วไป แบบมาตรวัดใช้คำอธิบาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำและการทดสอบพรีดิกชัน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบดเคี้ยว แรงกัดสูงสุดและระดับความพึงพอใจของฟันเทียมล่างก่อนและหลังการรักษา ด้วยรากฟันเทียมฟันยิ้มเป็นเวลา 1, 6 และ 12 เดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) โดยประสิทธิภาพ การบดเคี้ยวและแรงกัดสูงสุดหลังการรักษาก่อนเป็นเวลา 6 เดือน มากกว่าที่ 1 เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.009, 0.036$ ตามลำดับ) ในขณะที่ 12 เดือนแตกต่างจาก 1 เดือน ($p\text{-value}=0.285$ และ 0.053 ตามลำดับ) และแตกต่างจาก 6 เดือน ($p\text{-value}=0.333$ และ 0.726 ตามลำดับ) ผู้ป่วยมีความพึงพอใจหลังรักษาด้วยรากฟันเทียมฟันยิ้ม ในขณะที่ความพึงพอใจ หลังการรักษาด้วยรากฟันเทียม 1 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}>0.05$) สรุปผลการศึกษาได้ว่าประสิทธิภาพการบดเคี้ยว และแรงกัดสูงสุดมีค่าเพิ่มขึ้น โดยมากที่สุดที่ 6 เดือน ส่วนความพึงพอใจเพิ่มขึ้น ในช่วงเดือนแรก และไม่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่นานขึ้น ดังนั้นการรักษาด้วยฟันเทียมล่างคร่อมรากฟันเทียมฟันยิ้มจึงเป็นแนวทางหนึ่ง ในการฟื้นฟูผู้ป่วยไร้ฟันที่เหมาะสม

คำไชรหัส : การติดตามผล/ ประสิทธิภาพการบดเคี้ยว/ แรงกัดสูงสุด/ ระดับความพึงพอใจ/ ฟันเทียมล่างคร่อม/ รากฟันเทียม ฟันยิ้ม

บทนำ

ปัญหาที่พบบ่อยในการใส่ฟันเทียมทั้งปาก คือ ฟันเทียมหลวม ไม่กระชับ ขยับขณะใช้งาน การบดเคี้ยว ลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฟันเทียมล่าง^{1,2} เนื่องจาก สันกระดูกขากรรไกรล่าง มีขนาดเล็ก มีพื้นที่ส่วนรองรับ ประมาณ 12.85 ตารางเซนติเมตร ในขณะที่ขากรรไกรบน มีพื้นที่ส่วนรองรับประมาณ 22.96 ตารางเซนติเมตร³ แรงกระทำจากลิ้น แก้มและริมฝีปาก ประกอบกับสภาพ น้ำลายในช่องปาก มีผลต่อการยึดอยู่ และเสถียรภาพ ทำให้ ฟันเทียมเกิดการขยับ ประสิทธิภาพการบดเคี้ยวลดลง ประมาณร้อยละ 14-25 เมื่อเทียบกับฟันธรรมชาติ^{4,5} ทำให้ผู้ป่วยไม่พึงพอใจกับการใส่ฟันเทียมทั้งปากขึ้นล่าง

การป้องกันหรือการแก้ไขปัญหาคือการยึดอยู่ และ เสถียรภาพของฟันเทียมล่างมีหลายรูปแบบ เช่น การทำฟัน เทียมใหม่ การใช้สารยึดติด (adhesive)⁶ รวมถึงการรักษา ร่วมกับรากฟันเทียม⁷ เพื่อยึดฟันเทียม ทำให้การใช้งาน ใกล้เคียงกับฟันธรรมชาติ สารยึดติดมีประโยชน์สำหรับผู้ที่มี ปัญหาฟันเทียมหลวม และผู้สูงอายุที่ต้องปรับตัวกับฟันเทียม ชุดใหม่ สารยึดติดส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นครีม เจล หรือ เป็นผง ซึ่งข้อเสียของสารยึดติดคือ ไม่สามารถลดการ เคลื่อนออกข้าง (lateral movement) และอาจทำให้เกิด การระคายเคืองต่อเนื้อเยื่อในช่องปาก⁴

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้รากฟันเทียมมีการ เชื่อมประสานกระดูกดีขึ้นและมีการนำมาใช้เป็นหลัก

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
** ทันตแพทย์ แผนกทันตกรรม โรงพยาบาลศรีธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
*** ทันตแพทย์ แผนกทันตกรรม โรงพยาบาลบรบือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Follow-up after Treatment with Fun Yim Implant-Retained Mandibular Overdentures

Danai Yodsuwan* Chulalak Sodsuchat** Wasita Khammeng***

ABSTRACT

Follow-up after treatment with Fun Yim implant-retained mandibular overdentures were done by comparing masticatory performance, maximum bite force and satisfaction level of 10 complete denture wearers before and 1, 6 and 12 months after 2 Fun Yim implants treatments. Masticatory performance was performed by comparing the weight of artificial test materials before and after Fun Yim implants treatments. The study of maximum bite force was done by recording mean of the maximum bite force at the first molar. And satisfaction level was studied by using modified OHIP-EDENT and verbal rating scale general satisfaction questionnaires. Data was analyzed by repeated measure ANOVA and Friedman test. The result showed that masticatory performance, maximum bite force and satisfaction level before and 1, 6 and 12 months after Fun Yim implants treatments were statistically significantly different (p -value<0.001). Masticatory performances and maximum bite force at 6 month were statistically significantly higher than at 1 month (p -value=0.009, 0.0036 respectively) while at 12 month were not significantly different from at 1 month (p -value=0.285 and 0.053 respectively) and 6 month (p -value=0.333, 0.726 respectively). The patients were satisfied by Fun Yim implant treatment whilst no significant differences were observed at 1, 6 and 12 month (p -value>0.05). It was concluded that masticatory performance and maximum bite force were highest at 6 month. Satisfactory levels were increased at first month, not for longer period. So Fun Yim implant retained mandibular overdenture is one of the proper rehabilitation treatments for edentulous patients.

Keywords : Follow up/ Masticatory Performance/ Maximum Bite Force/ Satisfaction Level/ Fun Yim Implant-Retained Overdentures

Correspondence author

Danai Yodsuwan

Department of Prosthodontics,

Faculty of Dentistry, Khon Kean University,

Amphur Muang, Khon Kaen, 40002

Tel.: +66 4320 2405 # 45145

Fax.: +66 4320 2862

E-mail: danai@kku.ac.th

* Assistant Professor, Faculty of Dentistry, Khon Kean University, Khon Kaen.

** Dentist, Dental Department, Sri That Hospital, Amphur Sri That, Udon Thani.

*** Dentist, Dental Department, Borabue Hospital, Amphur Borabue, Mahasarakham.